

УДК 631.15:304.3:351.84

DOI: 10.31651/2076-5843-2020-1-155-162

ЗБАРСЬКА Анна Василівна

к.е.н.,

Національний університет біоресурсів

і природокористування України,

м. Київ, Україна

ORSID ID: <http://orcid.org/0000-0003-2731-0968>

ruslan1212@ukr.net

ОВАДЕНКО Вікторія Анатоліївна

аспірант,

Національний університет біоресурсів

і природокористування України,

м. Київ, Україна

ORSID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2829-4616>

v_ovadenko@ukr.net

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ СЕЛА

Уточнено сутність поняття «соціальне відродження села». Проаналізована демографічна ситуація в сільській місцевості та визначений її вплив на підвищення економічної активності селян. Виявлені економічні й організаційні фактори відродження села. Обґрунтовано, що на заваді відродження села в Україні виступають: зменшення потенціалу місцевих ринків, зниження якості та доступності послуг, занепад інфраструктури, безробіття, старіння населення тощо. Запропоновані основні напрями вирішення соціальних проблем на селі.

Ключові слова: відродження, демографія, розвиток, депопуляція, ресурсний потенціал, дохід.

Постановка проблеми. Проблема соціального відродження села переросла в національне завдання з огляду на постійне скорочення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки та загрозу продовольчій безпеці країни.

Село перебуває у складних соціально-економічних умовах. Незадовільні умови праці та побуту створюють соціальну напруженість, негативно впливають на демографічну ситуацію, внаслідок чого спостерігається високий рівень депопуляції, село катастрофічно старіє. Це зумовлює актуальність дослідження сучасного стану соціально-економічного розвитку сільських територій з метою пошуку напрямів розв'язання проблем відродження села.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різнопланових проблем соціально-економічного розвитку села присвячені наукові праці багатьох вчених економістів: Д. Богині, О. Бугуцького, О. Булавки, М. Вдовиченка, В. Збарського, С. Кальченка, І. Лукінова, М. Маліка, М. Орлатого, І. Прокопи, В. Рябокonia, П. Саблука, М. Талавири, Л. Шепотько, В. Юрчишина, К. Якуби та інших дослідників. Разом з тим, напрями розв'язання проблем щодо відродження села досліджені ще не повною мірою, особливо в частині визначення механізмів відтворення населення на селі й управління соціальним відродженням села.

В основу дослідження покладено діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних процесів і явищ.

Мета статті – визначити теоретико-методичні засади відродження українського села як гаранта продовольчої безпеки країни.

Для досягнення мети дослідження було використано систему загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: логіко-семантичний – для уточнення понятійного апарату; монографічний – у процесі систематизації та вивчення літературних джерел, нормативної бази,

практики інвестиційного забезпечення особистих селянських господарств; кількісні та якісні показники економічної ефективності діяльності особистих селянських господарств.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти України, нормативні документи та методичні рекомендації щодо регулювання діяльності особистих селянських господарств та їх інвестиційного забезпечення, матеріали Держстату України та Черкаської області, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, монографічні дослідження, матеріали науково-практичних конференцій, результати анкетування, інтерв'ювання та власних спостережень, інформація всесвітньої комп'ютерної мережі «Інтернет».

Викладення основного матеріалу дослідження. Кризові процеси в економіці України, постійне скорочення ресурсного потенціалу та існування загрози продовольчій безпеці зумовили розгляд проблеми соціального відродження села як національного завдання, актуальність розв'язання якого не викликає сумнівів. Категорія відродження за своєю науково-прикладною суттю є багатогранною, тому її дослідження ґрунтуються на теоретичній систематизації об'єктивних знань і визначень.

Сутність відродження має глибоке історичне коріння. У міфі Стародавнього Єгипту згадується про священного птаха Фенікс, який кожні 500 років відроджується після свого спалення. Філософський енциклопедичний словник розглядає відродження як історичну епоху. Цей період характеризується як перехід з одного укладу – феодалізму – до іншого і якісно нового, якого ще не було – капіталізму. Тут проявляються специфічні риси відродження – процес руйнування старого і появи якісно нового рівня [1, с.74].

С. Ожегов у своєму словнику трактує відродження як "подъём после периода упадка, разрушения». Він орієнтує на те, що відродження потрібно розглядати як категорію, в якій визначальним є нова якість [3, с.80].

У вітчизняній літературі відродження визначають, як піднесення чого-небудь, що було в стані занепаду або на низькому рівні розвитку, його своєрідне воскресіння, повернення до життя. Особливо важливим тут є орієнтація не на те, що вже колись мало місце, а винятково на побудову в процесі відродження досконалішого, нового. Це не означає жодною мірою відмови від усього, що було в минулому. Навпаки, воно передбачає перенесення у нові умови того з минулого, що може бути корисним і необхідним за нових обставин. Звичайно, з відповідною адаптацією до особливостей нових потреб і умов. Зокрема, в Академічному словнику української мови відродження трактується як розквіт, піднесення чого-небудь, що було в стані занепаду або на низькому рівні розвитку [4, с.632].

У цьому й полягає відмінність відродження від відновлення. В загальноприйнятому розумінні відновлення є приведення того, що занедало, в попередній стан, а відродження цим рівнем не обмежується.

Дослідження трактувань категорії відродження в літературних джерелах виявило її широке застосування. Кожне з них має право на існування, а всі разом вони доводять багатоаспектність цієї категорії. Поширення відродження на всі сфери життєдіяльності суспільства робить правомірним його використання стосовно сільської місцевості.

На наш погляд, соціальне відродження села – це система взаємодії національної, економічної, соціальної та духовної сфер, функціонування яких здійснюється відповідно до стратегічних інтересів селян, галузі та суспільства. Соціальною ж базою для національного відродження було українське село, що зберігало головну його цінність – мову. Таким чином, соціально-економічне відродження села слід розглядати як процес переходу сільських соціальних явищ (зайнятість, демографічна ситуація, спосіб життя, житлово-побутові умови, потреби населення тощо) на якісно новий рівень завдяки зростанню економічних чинників.

Початок відродження українського села доцільно розглядати через зіставлення показників смертності й народжуваності. Тобто ми розглядаємо його в стадії, при якій народжуваність буде перевищувати смертність, тоді можна констатувати початок відродження українського села. Саме при цій ситуації буде створена база для розвитку сільських поселень, територій від кожного територіально-адміністративного утворення до суспільства загалом. Держстат України оприлюднив підсумкову демографічну статистику за 2018 рік (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка рівня основних показників демографічних процесів за роки незалежності в Україні, 1991-2018 рр. [13]

Показник	Рік							Зміна показників 2018 р., (+,-) по відношенню до	
	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2018	1991	2000
Усе населення, млн. осіб**	51,9	51,7	49,4	47,3	46,0	42,9	42,4	81,7	85,8
у т.ч. у сільській місцевості	16,9	16,6	16,1	15,3	14,4	13,3	13,0	76,9	80,7
Кількість народжених, осіб	630,8	492,9	385,1	426,1	497,7	411,8	335,9	53,2	87,2
у т.ч. у сільській місцевості	211,6	184,4	147,1	141,9	171,1	145,7	115,8	54,7	78,7
Частка сільської місцевості	33,5	37,4	38,2	33,3	34,4	35,4	34,5	+1,0	-3,7
Кількість померлих, осіб	670,0	792,6	758,1	782,0	698,2	594,8	587,7	87,7	77,5
у т.ч. у сільській місцевості	289,0	316,1	301,0	310,4	267,2	236,0	223,9	77,5	74,4
Частка сільської місцевості	43,1	39,9	39,7	39,7	38,3	39,7	38,1	-5,0	-1,6
Природний приріст, осіб	-39,2	-299,7	-373,0	-355,9	-200,5	-183,0	-251,8	642,3	675,1
у т.ч. у сільській місцевості	-77,4	-120,8	-153,9	-168,6	-96,0	-90,3	-108,2	139,8	70,3

За офіційними даними, в Україні в 2018 р. народилося 336 000 немовлят. І це дуже мало! Це – найменший показник за всю історію демографічної статистики в Україні (розрахунок народжуваності на українських землях проводиться з 1861 року з невеликими перервами на Першу та Другу Світові війни). Більше дітей народжувалося і в середині XIX сторіччя, коли населення на території сучасної України складало лише 15 млн осіб, і в часи Голодомору, коли показники смертності зростали вшестеро.

Коефіцієнт народжуваності, який ще 10 років тому складав 11 новонароджених на 1000 осіб населення, у 2018 році впав до 8. Така низька народжуваність за всю історію досліджень фіксувалася лише у 1999-2001 роках.

Протягом 2018 року населення України скоротилося на 233 000 жителів, це більше ніж все населення Кропивницького. Сьогодні в Україні без урахування тимчасово окупованих територій проживає стільки ж населення, як і в 1961 році (з їх урахуванням – як у 1964-му).

В Україні зафіксоване найбільше в світі абсолютне скорочення населення від історичного максимуму – 7,5 млн осіб. При цьому дані Держстату свідчать про втрату Україною понад 10 млн мешканців. Скорочення населення України в абсолютному вимірі в рази перевищує показники будь-якої іншої країни. Якщо в 1993 році в нашій державі проживав один з 107 мешканців планети, то сьогодні – лише один зі 169.

Середня тривалість життя в Україні станом на 2018 рік – 68,8 років і це абсолютно однаковий показник для обох гендерних категорій. Цей показник не тільки значно поступається показникам західноєвропейських країн, але ще менше середньої тривалості життя в світі. За даними ООН цей показник становить 71 рік. Якщо у світі показник середньої тривалості життя жінок досягає 74,6 р., то у представниць сильного полу в Україні – 62,6 р., тобто вона менше на цілих 12 років.

Депопуляція, пов'язана з соціально-економічною симптоматикою, в Україні зумовлена: зменшенням потенціалу місцевих ринків, зниженням якості та доступності послуг, занепадом інфраструктури, безробіттям, старінням населення тощо.

Формування та функціонування соціально-економічної політики на селі є нині надзвичайно складним завданням:

- продовжується погіршення кількісних і якісних параметрів демографічних процесів, зростає смертність, народжуваність знижується, значна частина поселень втратила назавжди свій репродуктивний потенціал;

- відбувається руйнація поселенської мережі, погіршується структурне її співвідношення, втрачається функціональна приналежність малих населених пунктів;

- знижується зайнятість, скорочується трудовий потенціал, посилюються безробіття та міграційні процеси.

Ось чому людський капітал є чи не найважливішим потенціалом українського села, який необхідно задіяти для форсування економічного розвитку. Розвиток людського капіталу здійснюється в результаті комплексної взаємодії держави, населення і бізнесу. Однак, провідна роль у цьому процесі, яка полягає у створенні умов розвитку людського капіталу, повинна належати державі. Наразі поступово складаються сприятливі умови для розвитку людського капіталу, що, в свою чергу, сприятиме його поліпшенню у довгостроковій перспективі, і позитивно впливатиме на розвиток економіки.

Відродження села ґрунтується на певних принципах, а саме:

- комплексність. Це один із найважливіших принципів внаслідок багатоаспектності та складності явища відродження. Якщо раніше категорія “сільське господарство” і категорії „село” відокремлювалися, і, відповідно, окремо розглядалися всі проблемні питання стосовно їх розвитку, нині сільське господарство – це перш за все село. І тільки комплексно необхідно розглядати їх інтереси. Ефективність праці аграрного працівника, підвищення її продуктивності, престижність праці на селі визначається комплексом соціально-економічних умов життя та виробництва у сільській місцевості, які повинні забезпечувати відтворення трудового потенціалу села, природною основою якого є сільське населення;

- багатокладність. Становлення в українському селі багатокладної економіки, ефективний розвиток в ній укладів саме на кооперативних засадах сприятимуть економічній та соціальній самодостатності поселенської мережі, як системи життєзабезпечення кожного селянина. Завдяки багатокладності у селян з’являється можливість самостійно розв’язувати власні виробничі і соціальні проблеми, покращуючи тим самим зовнішнє середовище. Кожний самостійно, з урахуванням власних інтересів та уподобань, без будь-якого примусу вибирає найбільш ефективну з його точки зору форму господарювання і масштаб діяльності;

пріоритетність соціально-орієнтованих програм – відповідності економічного укладу соціальним і ринковим територіально-утворювальним процесам. Створення єдиної системи інтеграції трудового потенціалу села з економічними й соціальними умовами життя і праці, раціональне використання наявної виробничої та соціальної інфраструктури, її примноження, збереження історично набутих і формування нових національних традицій та звичаїв, формування повноцінного життєвого середовища у сільській місцевості сприятимуть створенню нових престижних робочих місць. Підвищення рівня зарплати і доходів селян до рівня зайнятих в інших виробничих сферах є одним із вирішальних чинників поліпшення соціальних умов їх життя (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка рівня оплати праці в основних галузях економіки України [8, с.22]

	Рік					2018 у % до 2010
	2010	2012	2014	2016	2018	
Усього	2239	3026	3480	5183	8865	395,9
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1472	2086	2556	4195	7557	513,4
у тому числі: у відсотках до всього	65,7	68,9	73,4	80,9	85,2	x
Промисловість	2570	3478	3988	5902	9633	374,8
Будівництво	1758	2516	2860	4731	7845	446,2
Оптова та роздрібна торгівля	1877	2704	3439	5808	9404	501,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур’єрська діяльність	2658	3412	3768	5810	9860	371,0

Із даних табл. 2 видно, що рівень оплати праці в сільському господарстві України за останні роки підвищився більш ніж у п'ять разів, проте, він на 14,8% нижчий від середнього рівня оплати праці в основних галузях та на 21,6% – від промисловості. З року в рік скорочувалася різниця у рівня оплати праці.

Засновник французької економічної науки Ф. Кене акцентував увагу на демографічному факторі як на базовій складовій відродження [5]. Автори стаття повністю поділяють цю думку, тому що саме людина є центральною складовою соціальної й економічної систем.

На сучасному етапі спостерігається різке посилення ролі людського фактора у відроджувальних процесах як основної рушійної сили економічної політики.

Характерною рисою українського селянства є надзвичайна пластичність. Відібравши у селянина матеріальні здобутки, цього не можна зробити з його свідомістю, волею, духовністю та природною відданістю. Завдяки цьому відбувалася адаптація до різних політичних і соціально-економічних змін у різні часи, постійне чутливе реагування як на позитивні, так і негативні явища в суспільстві. Це є аргументом на користь того, що від селян слід чекати активної участі у розгортанні відроджувальних процесів.

У селян збереглися шанобливе ставлення до природного середовища та любов до рослинного і тваринного світу. Ментальність українських селян полягає в тому, що цю любов вони зберігають на все життя. Ці почуття відповідають загальним засадам християнської моралі, яка має на селі надійне підґрунтя. Тобто і в цьому плані для відродження існує відповідна духовна основа.

Характерною ознакою українського народу в усі часи була здатність працювати з великою напруженою і віддачею за рахунок вольового підйому. Ця особливість відома як з історичного життя українства, так і з сучасних реалій. У селянському побуті ця характерність відповідає вимогам сезонності сільськогосподарської праці, що спричинена природно-кліматичними умовами. Самовіддача українського селянина настільки природна, що часто доводить його до "самопожертви" заради сім'ї, колективу, суспільства.

Індивідуальні інтереси різних осіб, їх економічні, політичні, ідеологічні спрямування та духовні пориви, інтегруючись у групові та суспільні, формують загальне спрямування соціально-економічних процесів. Тому розв'язання проблеми відродження передбачає залучення до цього сил й енергії всіх суб'єктів країни. Виникає потреба довести до суспільства сутність проблеми та шляхи її вирішення, тобто сформуванню ідеологію відродження села. Йдеться про зміни соціально-економічного устрою, тому це вимагає проведення великомасштабної роз'яснювальної та пропагандистської роботи. Без неї очікувати на позитивний результат немає підстав. Нині антипропаганда аграрних трансформацій, внаслідок руйнівних процесів у соціальній та економічній сферах села, має досить міцну платформу серед сільського населення.

Незважаючи на вищевикладене, результати реформування АПК дають позитивні зміни, які проявляються у визначенні пріоритету приватної власності, безоплатній передачі більшої частини угідь у власність селян; реструктуризації сільськогосподарських підприємств у підприємницькі структури різних форм господарювання; розвиток орендних відносин; створення умов для розвитку і примноження означених структур тощо. Ці обставини зумовлюють доцільність та необхідність широкого привернення уваги суспільства до проблем відродження українського села.

Висновки. Сільська місцевість в Україні потерпає від негативних тенденцій економічного і соціального розвитку, які часто пов'язані зі складнощами працевлаштування, низьким рівнем оплати праці у сільському господарстві, обезлюдненням сіл, нерозвиненістю інфраструктури та недоступністю основних соціальних послуг, зокрема, у сфері освіти та охорони здоров'я.

Головними завданнями соціального відродження села є підтримання життєдіяльності сільських територій, підвищення доходів сільського населення та поліпшення соціально-демографічної структури села за рахунок диверсифікації економіки сільських територій, господарської діяльності населення, розвитку інфраструктури та сільського простору як рекреаційного ресурсу, покращення життєвих умов і добробуту сільських жителів, надання їм

кращого доступу до базових послуг, підвищення мотивації та спроможності до участі у процесах місцевого розвитку.

Пріоритетними заходами реалізації мети повинні бути:

1) розвиток економіки сільських територій шляхом стимулювання неаграрних видів діяльності, поширення інноваційних продуктів, бізнес-мереж, маркетингових проектів, позиціонування;

2) розбудова туристичного потенціалу сільської місцевості для сільського і аграрного туризму; використання лісових, водних та інших природних ресурсів для рекреаційних послуг;

3) розвиток інфраструктури села з розширення базових послуг для економіки сільських територій та сільського населення з наголосом на розбудову комунікаційних та інформаційних мереж;

4) відродження та розвиток села, збереження та поліпшення сільської культурної спадщини як активу місцевого розвитку;

5) підвищення рівня знань та практичних навичок сільського населення для організації та комерціалізації неаграрних видів діяльності на селі.

Загальними показниками прогресу за даним напрямом повинні бути рівень і структура сукупних доходів домогосподарств, обсяг залучених інвестицій, частка зайнятого населення в економіці сільських територій.

Список використаних джерел

1. Философский энциклопедический словарь. Москва: ИНФРА-М., 1997. 576 с.
2. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. Москва: Русский язык, 1978. Т. 1. А-З. 1978. 699 с.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка: Ок. 57 тыс. слов. Москва: Русс. яз., 1987. 797 с.
4. Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). Т.1. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 20.11.2019).
5. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. Москва: Изд-во соц.-экон. лит-ры, 1960. 551с.
6. Демографія в Україні: скорочення населення і ризику для економіки. URL: <https://ua.news › demografiya-ukrainy-skorochnnyua> (дата звернення: 20.11.2019).
7. Державна служба статистики України (офіційний сайт). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.06.2019).
8. Сільське господарство України за 2018 рік: Статистичний збірник: Київ: Державна служба статистики України, 2019. 235 с.
9. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2019 році: Статистичний збірник. Київ: Держстат України, 2019. 87 с.
10. Баланси та споживання основних продуктів харчування населення України: Статистичний збірник 2018. Київ: Держстат України, 2019. 59 с.
11. Лібанова Е. Як подолати демографічну кризу. *Праця і зарплата*. 2007. № 12. С. 4–5.
12. Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань «демографічна криза в Україні. Її причини і наслідки». *Голос України* від 24.06.2003. № 115.
13. Демографічний щорічник «Населення України за 2018 рік». Київ: Держстат України, 2019. 187 с.
14. Лібанова Е. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: Монографія. Київ, 2008 р. 330 с.
15. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. : Постанова Кабінету міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 13.09.2016).
16. Державна цільова програма сталого розвитку сільських територій на період до 2020 р.: Постанова Кабінету міністрів України від 10 грудня 2011 р. URL: <http://170820.minagro.web>. (дата звернення: 15.09.2016).

References

1. *Philosophical Encyclopedic Dictionary* (1997). Moscow: INFRA-M, 576 p. (in Rus.)

2. Dal V.I. (1978). *Explanatory dictionary of living Great Russian language*. Moscow: Russian language. V. 1. 699 p. (in Rus.)
3. Ozhegov S.I. (1987). *Dictionary of the Russian language: approx. 57 thousand words*. Moscow: Rus. Iaz., 797 p. (in Rus.)
4. *Academic Interpretative Dictionary of the Ukrainian Language* (1970-1980). V.1. URL: <http://sum.in.ua/> (Accessed: 20.11.2019).
5. Kene F. (1960). *Selected Economic Works*. Moscow: Izdatel'stvovo sots.-ekon. Literaturny, 551 p. (in Rus.)
6. *Demography in Ukraine: population reduction and risks to the economy*. URL: <https://ua.news/demografiya-ukrayiny-skorochennya> (Accessed: 21.01.2019).
7. State Statistics Service of Ukraine (official site). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed: 06.12.2019).
8. State Statistics Service of Ukraine (2019). *Agriculture of Ukraine for 2018: Statistical collection*. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine, 235 p. (in Ukr.)
9. State Statistics Service of Ukraine (2019). *Socio-demographic characteristics of Ukrainian households in 2019: Statistical compilation* (2019). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine, 87 p. (in Ukr.)
10. State Statistics Service of Ukraine (2019). *Balances and Consumption of Basic Foodstuffs of the Population of Ukraine: Statistical Collection 2018*. Kiev: State Statistics Service of Ukraine, 59 p. (in Ukr.)
11. Libanova E. (2007). How to overcome the demographic crisis. *Pratsya i zarplata* (Labor and wages), 12, 4–5.
12. Resolution of The Verkhovna Rada of Ukraine «A demographic crisis in Ukraine. Its causes and consequences». *Holos Ukrayiny* from 24.06.2003. № 115 (in Ukr.).
13. State Statistics Service of Ukraine (2019). *Demographic Yearbook «Population of Ukraine for 2018»*. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine, 187 p. (in Ukr.).
14. Libanova E.M. (2008). *Poverty of the Ukrainian population: methodology, methods and practice of analysis*: Monograph. Kyiv, 330 p. (in Ukr.).
15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016). *State Target Program for the Development of the Ukrainian Village for the Period up to 2015*: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine September 19, 2007. № 1158. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> (Accessed: 13.09.2016).
16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015). *State Target Program for Sustainable Development of Rural Territories for the Period up to 2020*: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 10, 2011. URL: <http://170820.minagro.web>. (Accessed: 15.09.2016).

ZBARSKA Anna

PhD in Econ., Associate Professor
of Marketing and International Trade Department,
National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

OVADENKO Viktoriia

Postgraduate student of Marketing
and International Trade Department,
National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

OBJECTIVE NECESSITY FOR A SOCIAL REVIVAL OF THE VILLAGE

Introduction. *The problem of rural social regeneration has grown into a national task in view of the constant reduction of the resource potential of the agricultural sector of the economy and the threat to the country's food security.*

Purpose. *The purpose of the article is to research the current state of socio-economic development of rural territories in order to find directions for solving the problems of village revival as a guarantor of the country's food security.*

Research methodology. *In the basic theoretical and methodological construction of the research is the general scientific methods of scientific knowledge, as well as the interdisciplinary scientific research's basis, institutional methodologies. The methodological basis of the developed problem composes the scientific experience of foreign and domestic scientists.*

Applied aspects of the problematic discussion are based on the knowledge systematization on determining the institutional priorities for the revival of the Ukrainian village and the socio-economic effects of its development as a particular economic entity. The usage of the methodological apparatus of the institutional (institutional) theory made it possible to identify features and determine the organizational effectiveness of the "rules of the game" established by the state and the market, which ensured the approval of the existing typological complex of family farming in Ukraine as the basis for the revival of rural settlements. Economic calculations made it possible to methodically substantiate aspects of the current state affairs, to determine the potential dynamics and to characterize the prospect of the family farming development as a special model of rural management.

Results. *The institutional specifics of the Ukrainian village's revival are theoretically and methodologically substantiated. Moreover, the government of Ukraine has the opportunity to mitigate the negative socio-economic phenomena that occur in rural areas. It is proved that the main reason for the villages' extinction of is demographic.*

The world tendencies and the global tradition of presenting family business in rural areas with the comparison of the practice of the national economic complex, as well as the identification of specific institutional and legal support are considered.

The modern conditions of development, the institutional support factors for the peasants' employment in Ukraine, the basics of the formation of its organizational and economic model are analyzed.

It has been established that, due to highly efficient machinery, land cultivation no longer requires millions of workers, and where necessary, hired labor of seasonal workers, often foreign ones, is used. Thus, the corresponding rural areas lose the economic basis of existence, and, refusing, adapt to changes, migrating to cities and outside Ukraine.

Originality. *It has been established that the problem of the revival of the Ukrainian countryside and rural territories is not a purely Ukrainian problem, but a European-wide trend. Caused by deep economic and technological factors, it cannot be stopped by any national government. That is why, the solution to the problem of revival involves bringing to this the forces and energies of all subjects of the country. There is a necessity to inform the society about the essence of the problem and the way to solve it, that is, to form the village revival's ideology. We are talking about changes in the socio-economic structure, so this requires a large-scale outreach and advocacy.*

Conclusions. *The results of the study can be used to develop legal norms of institutional incentives of solving the problem of the revival of the Ukrainian village through the development of family farming as the basis for the formation of a new country's social structure. The usage of provisions of scientific discourse in research activities on the problems of socio-economic revival of the village is the priority. Table: 3. Bibliography: 16.*

Keywords: *family farm, management, organizational and economic model, efficiency, society, economy, socio-economic development, peasantry.*

Одержано редакцією: 24.12.2019
Прийнято до публікації: 06.03.2020